

EXPORTSUCCÉ

Med lite vilja kan vi nu lägga *Jacopo Foroni* till listan med namn på svenska musikexportframgångar. Tidigare i höstas mottogs hans *Cristina, regina di Svezia* av en entusiastisk publik på operafestivalen i Wexford. Carlhåkan Larsén bevittnade den i svensk operahistoria unika händelsen.

TEXT CARLHÅKAN LARSÉN

NÄCKENS POLSKA HAR KLINGAT UT över Irländska sjön i höst. Operafestivalen i Wexford, den lilla staden på Irlands sydostkust, har lanserat Jacobo Foronis Cristina, regina di Svezia – den första sceniska uppsättningen sen 1849-50.

Foroni anlände till Stockholm med en italiensk operatrupp 1848, avancerade kvickt till hovkapellmästare, kom snabbt in i Stockholms musikliv, lärde sig svenska och fick kännedom om en och annan ”folkvisa” – och använde med ett populärt grepp just ”Djupt i hafvet på demantehällen” i Ouvertyren till sin stora italienskspråkiga opera, som också kom att ges i hemlandet. Librettisten hete Giovanni Carlo Casanova – nej, inte den beryktade förföraren utan en sångare ur operatruppen.

Nu har hela operan väckt förvåning och förtjusning hos Wexfordfestivalens sakkunniga publik vid höstens fyra föreställningar. Ett cd-album finns redan, utgivet av Sterling efter Göteborgsoperans och Vadstena-Akademiens förenta satsningar då stycket gjordes konsertant för några år sen och då även kunde avlyssnas på Confidencen.

Bakom denna operaarkeologi stod givetvis professor Anders Wiklund; inspelningen dirigerades av Tobias Ringborg. De har båda varit på plats i Wexford och tycks ha blivit angenämt berörda. Tobias Ringborg kan citeras från hans facebookside: *”ett lysande och synnerligen imponerande framförande /.../ med Wexford Operas utmärkta krafter.”*

Några ord om Wexfordfestivalen är på sin plats. Den är en pärla med originell bakgrund och speciellt koncept. En grupp operaentusiaster på platsen saknade näring för själ och öron i sin lilla stad. I stället för att vid grammfonen försmäktas utan opera på denna ö kom de på idén att återuppväcka ortens slumrande och förfallna Royal Theatre från 1830-talet. Egentligen var detta en så kallad snapsidé men den visade sig realiserbar, tack vare arbetsvillig idealitet och entusiasmerande slughet. Begynnelsen var blygsam men gick att genomföra tack vare alla volontärinsatser, en beredvillighet att medverka praktiskt med biljettrivning, vinservering etcetera, som ännu genomsyrar organisationen.

En av de tidiga professionella medarbetarna var Gunnar Staern, konstnärlig ledare ett par säsonger på 1950-talet. Idén har vuxit och konceptet utmejslats. Mängden besökare har ökat, liksom sponsorernas antal och givmildhet. Festivalen äger rum några veckor i oktober. Tre produktioner förevisas, fyra-fem gånger i snabb följd varje säsong. På affischen står då okända eller sällsynta stycken med

Italienska mezzon Lucia Cirillo i rollen som Maria Eufrosyna, Drottning Kristinas kusin.

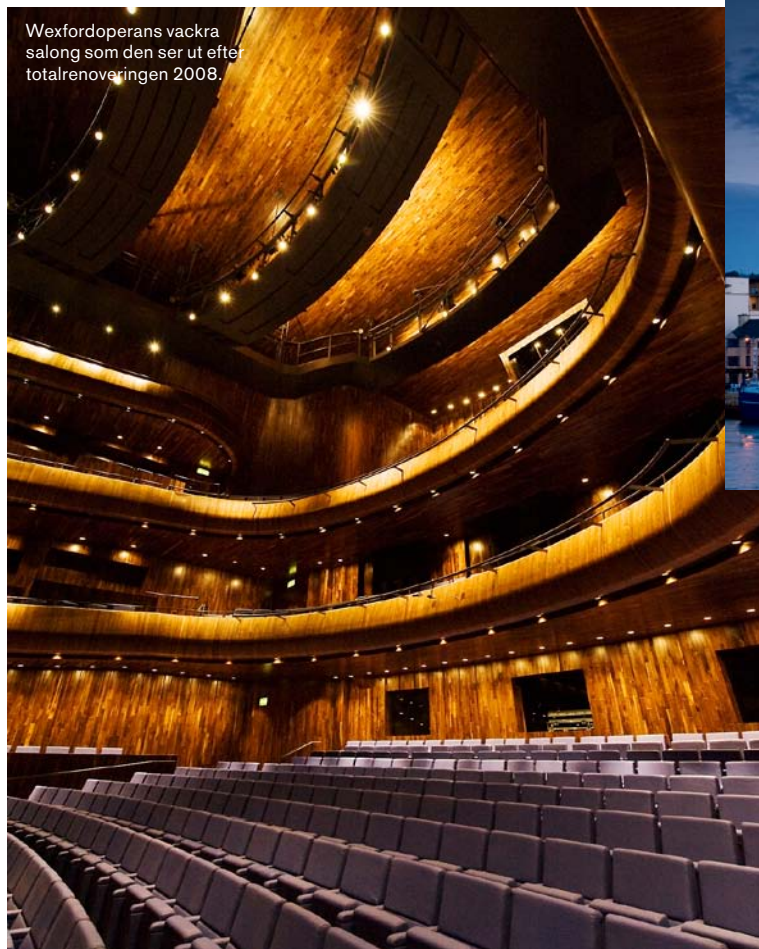
»Mitt inne i det centrala kvarteret reser sig ett teaterorn som en svart diamant. Därinne öppnar sig en salong med cirka 800 platser och en mindre sal dessutom. Snyggt men inte pråligt. Ingen prunkande skrytfasad, det är innehållet som räknas.«

(eventuell) utvecklingspotential.

”En för hjärtat, en för huvudet, en för nöjes skull” lyder parollen. Cristina, regina di Svezia har utnämnts till årets juvel och rekommenderats till fortsatt sceniskt liv. Radiosändningar görs av ett dussin länder, bland annat Sverige.

Festivalen har alltså stadgat sig och vidgat sig. Besökare kommer från hela världen. Unga sångare har chans att bli upptäckta. Andra arrangörer har hakat på och nu finns ett slags fringe-kultur i stan. Öppningskvällen är en folkfest för alla och envar, med mycket ”merry-go-round”, karuseller, fyrverkeri och kalabalik på allmän plats.

Men kärnan är dock de internationellt uppmärksammade operaföreställningarna, som för-

Wexfordoperans vackra salong som den ser ut efter totalrenoveringen 2008.

Med Irländska sjön som närmaste granne.

ENDA INSPELNINGEN

Sterlings kritikerrosade Cristina-inspelning från 2010 är hittills den enda på marknaden. Huvudrollen sjungs av Liine Carlsson, för kompet svarar Göteborgs symfoniker med kör. Cd:n eller ljudfilerna finns att köpa på bland annat iTunes och Amazon.

FOTO ROS KAVANAGH

FOTO ROS KAVANAGH

»Hade den talangfulle Foroni fått leva borde han ha blivit en respektingivande kollega till Verdi.«

tjänar och får både statligt, regionalt och kommunalt stöd. Inte minst har det största projektet av alla krävt resurser: ett nytt operahus i stället för Royal Theatre. Under över alla under, sen ett par år tillbaka står det där, till en kostnad av 33 miljoner euro. Det har samma blygsamma entré som tidigare men mitt inne i det centrala kvarteret reser sig ett teatertorn som en svart diamant. Därinne öppnar sig en salong med cirka 800 platser och en mindre sal dessutom. Snyggt men inte pråligt. Ingen prunkande skrytfasad, det är innehållet som räknas. Nu he-

ter den Wexford Opera House, kunglig glans hör inte till republiken Eires nödvändigheter.

Årets trerätters operameny omfattade Nino Rotas nöjsamma "Den italienska halmhatten" och två korta verk av Jules Massenet "Thérèse" och "La Navarraise". Och så alltså överraskningen "Cristina, regina di Svezia", som av press och publik hölls för att vara det viktigaste inslaget i årets utbud.

"Cristina" ger lika lite som Gustaf III i "Maskeradbalen" korrekta skildringar av historiens förlopp. Operaskapande går andra vägar. För titelrollen krävs en sopran, med bärig höjd omfång och dramatisk volym – en sådan som Helena Dix. Igor Golovatenko hade myndig och böjlig stämma som tronföljaren Carlo Gustavo – Karl X Gustaf.

Sångarlag, orkester och kör bidrog med hög kompetens – dirigent: Andrew Greenwood.

Regissören Stephen Medcalf och scenografen Jamie Vartan kontrapunkterade handlingen med filmiska allusioner på den stora 1930-talsskandalen då Edward VIII ville gifta sig med Wallis Simpson och därför fick lämna Englands tron. Cristinas abdikation motiveras av lidelser som korsar varandra jämte jungfrudrottningens dynastiska problematik: vem ska få vem?

Hade den talangfulle Foroni fått leva borde han ha blivit en respektingivande kollega till Verdi. Han var på god väg. Vilken svensk scen vågar en fullskalig uppsättning som minnesmärke, som rehabilitering?